

Till
Hiertanämnden
Publicistklubben

Stipendieberättelse från år 2009.

Den döende biografen i Europa- hotbild eller verklighet? Det var min utgångspunkt för att under år 2009 undersöka sakernas tillstånd vad gäller biografen i Europa, den kontinent där filmkonsten föddes, 1895, först med bröderna Lumiere i Paris och strax därefter, med bröderna Skladanovsky i Berlin.

När Muren föll i Berlin 1989, föll strax efter, den öst-och centraleuropeiska filmen, på grund av globaliseringen, från sensationellt höga besöks-siffror på bio som cirka 250 miljoner biobesök i Tjeckoslovakien (före Murens fall). Samtidigt började europeisk film få en allt mindre marknadsandel i USA, från 15% till cirka 2%- eller rentav 0,2%, beroende på vilka föredrag man lyssnar till på Europa Cinemas konferens i Warszawa, november 2009.

Samtidigt som allt tal om den döende biografen visade det sig under år 2009, den ekonomiska krisens år, att biografbesöken ökade i antal i Europa - och i USA, januari 2009, all time high Hur kan det komma sig? Att när det är global ekonomisk kris, går folk på bio?

För att försöka förstå den europeiska biografens situation: kulturellt, ekonomiskt, historiskt, strategiskt och få ett perspektiv på det hela besökte jag European Days, ett arrangemang av seminarier, föreläsningar och samtal om film & media ordnat av Europa Cinemas, MEDIA Mundus, Euromed Audiovisual, the funding programme for non-MEDIA countries under Cannes filmfestivalen i maj 2009. Där kunde man ta del av föreläsningar från Audiovisual Observatory, fakta och siffror om media, film och biografmarknad, ställa frågor och få insikter man inte kan läsa sig till. Att gå på bio i ekonomisk kristid ger tröst, på oanat sätt, var ett svar. Statistik visar att biografbesök ökade med 5,6% första kvartalet 2009 och biljettintäkter med 8,8% i USA. I England var ökningen under samma tid 7,7% i januari, 16,4% i februari, enligt Audiovisual Observatory, men oftast är det Hollywoodfilm som dominerar biografmarknaden i Europa, cirka 70 %, i vissa östeuropeiska länder upp till 90% strax efter Murens fall.

På Europa Cinemas nätverk av biografer har amerikansk film / Hollywoodfilm 31 %, europeisk icke-nationell film 35%, europeisk nationell (t ex svensk film på svenska biografer) 23%, övriga världen 11% (2008), 58% europeisk film på bio i Europa Cinemas nätverk.

Europa Cinemas är ett drygt tio år gammalt nätverk för att visa europeisk film på bio i Europa, fn 1000 biografer i 250 städer i Europa. 1999 var Europa Cinemas ett relativt nystartat nätverk av 350 biografer i 213 städer i 39 länder, däribland Sverige med 11 biografer (Malmö, Lund, Göteborg, Örebro, Stockholm). Då, 1999 hade 11 miljoner människor sett europeisk film första halvåret, filmer som italienska Roberto Benignis "Livet är underbart" och danska "Festen", dansk dogma-film av Thomas Vinterberg, lågbudgetfilm med 900 000 biobesökare. Då, minns jag, vilket hopp den danska dogma-filmen väckte i hela Film-Europa, att med konstnärlig lågbudgetfilm med regler konkurrera ut hollywoodfilmens dominans.

Idag har Europa Cinemas ambitionen att visa asiatisk film i Asien, latinamerikansk i Latinamerika, afrikansk film i Afrika, etc.

Nu är det ekonomisk kris i världen, ändå går folk på bio, varför? Den frågan ställde jag till Claude-Eric Poiroux, president för Europa Cinemas, på plats under European Days i Cannes maj-09.

- Även om vi snart kommer att se att produktionen av film minskar, så ökar biobesöken. Folk vill kunna lämna sina problem och välja ur en mångfald av filmer, en mångfald som finns i europeisk film. Samtidigt är det ett problem att den stora europeiska filmen har ganska låga besöks-siffror på bio i USA, som tyska "De andras liv" (som ändå vann en Oscars för bästa utländska film). Men varje del av världen bör ha möjlighet att visa sina egna filmer, få chans att möta den amerikanska dominansen på biografmarknaden, svarade Claude-Eric Poiroux i Cannes .

Tyske medianalytikern Kim Luolf Koch på RMC-Medien i Wuppertal hade helt andra åsikter än

Claude-Eric Poiroux om bland annat statistik för europeisk film på bio i tex Tyskland. När det sker samproduktion mellan tyska och amerikanska produktionsbolag, som i Quentin Tarantinos actionfilm om andra världskriget, " Inglorious Basterds" med sin kontrafaktiska historieskrivning, anses den som tysk i biografstatistiken i Tyskland, pga tyska pengar i filmen, liksom "Valkyria" med Tom Cruise i rollen som Stauffenberg, mannen som försökte utföra attentat mot Hitler. Hans bild, när vi talades vid efter European Days, var mindre positiv om den europeiska biograf-situationen än den franska blicken från Poiroux.

Vad man kunde lära sig efter European Days var bland annat att varje land/ medieanalytiker har ett perspektiv som ger andra bilder, att det inte finns konsensus i Europa om medialandskapets nutid & framtid.

På Europa Cinemas konferens i Warszawa i november 2009 var temat " Digital, 3D, Internet & the Future of Cinemas" där deltagare från hela världen under fyra-fem dagar kunde ta del av förhandsvisningar av ny europeisk film, seminarier, föreläsningar och workshops om ny teknik, strategi, ekonomi inför en näraliggande digital framtid. En punkt på dagordningen var frågan om "solidaritet" inom filmindustrin, på det seminarium där filmproducenter, företrädare för import & export av film distributörer och biografägare diskuterade sakernas tillstånd, under stigande vrede. Allt medan viss oro spred sig bland alla sakkunniga åhörare, de oberoende film-distributörerna, de små biografägarna runt om i Europa och världen.

Årets entreprenör 2009 blev svenska Folkets Hus och Parker, som (enligt prisutdelare Fatima Djourer) startade Europas första digitala biograf augusti 2002 och fick ett genombrott år 2007 med visning av opera (från Metropolitan i New York) på 19 lokala bioografer. Den senaste säsongen 2009 har man kunnat visa opera på 80 digitala bioografer runt om i Sverige, enligt Richard Gramfors på Folkets Hus och Parker, samt även 3Dfilm. De som tog emot priset denna afton på biograf Muratow i centrala Warszawa var Mikael Sandberg och Mattias Holz från Framtidens mötesplats AB.

Vad man kunde lära sig på konferensen i Warszawa var att två konstarter som film på biograf och opera på teaterscen, båda " dödsdömda" av dagens debatt, kan "gifta sig" och överleva.

Vad man också kunde lära sig var att lära av sina "fiender" vad gäller bioograffilm- bjuda in unga filmintresserade med sina datorer med youtube-klipp, visa dem på biograf, diskutera film- och bildspråk, skapa ett gemensamt intresse för framtidens biograf- var den än kan finnas.

Detta var något av allt det jag lärde mig under år 2009 i Cannes och Warszawa- framför allt att få ett perspektiv utanför det vanliga på biografen och filmens framtid.

Jag bifogar i original de biljetter och hotellräkningar jag har, men flygresor fick jag aldrig som vanlig biljett * pga bokning via telefon.

* biljetter:
elektroniska
biljetter

Malmö 2010-03-29

Ingela Brovik

Ingela Brovik, frilans & kulturjournalist

Fågelbacksgatan 31

217 44 Malmö

tel 040- 26 68 56

